

Paziņojuma versija 2025. gada janvārī

(projekts) Dekrēts, ar ko groza Dekrētu par dzīvnieku turētājiem saistībā ar aizliegumu lopkopībā izmantot mājlopu elektrošoka ierīces (Dekrēts, ar ko aizliedz izmantot mājlopu elektrošoka ierīces lopkopībā).

Ņemot vērā Dzīvnieku likuma 2.1. panta 3. un 5. punktu,
izdod šādus noteikumus.

I pants

Dzīvnieku turētāju dekrētu (Besluit houders van dieren) groza, kā norādīts turpmāk.

A

Direktīvas 1.1. pantā alfabētiskā secībā papildina ar šādu tekstu:

Mājlopu elektrošoka ierīce: iekārta, kas spēj piegādāt elektriskus impulsus dzīvniekam, kurš tiek komerciāli turēts dzīvnieku izcelsmes produktu ražošanai;

B

Direktīvas 1.3. panta h) apakšpunkta beigās punktu aizstāj ar semikolu un pievieno šādu apakšpunktu:

i. mājlopu elektrošoka ierīces izmantošana dzīvnieku vadīšanai, izņemot:

1° to izmantošana kautuvēs, kā minēts Regulā (EK) Nr. 1099/2009,

2° to izmantošana, iekraujot transportlīdzekļus no Nīderlandes uz citu valsti vai izkraujot transportlīdzekļus no citas valsts, kā minēts Regulā (EK) Nr. 1/2005,

3° tās izmanto veterinārārsts, profesionāli veicot veterinārās procedūras, ciktāl tas ir nepieciešams šim nolūkam,

4° slaukšanas roboti, kas automātiski nodrošina elektriskās strāvas triecienu, lai dzīvnieks varētu atstāt ierīci, ja tas pats par sevi to nedara, ar nosacījumu, ka elektriskās strāvas trieciens dzīvniekam vienmēr ir paredzams un novēršams, vai

5° GPS apkakles, ko izmanto dzīvnieku vadīšanai, kas automātiski dzīvniekam rada elektriskās strāvas triecienu, ar nosacījumu, ka elektriskās strāvas trieciens dzīvniekam vienmēr ir paredzams un novēršams.

C

Pēc 6.10. panta 6. iedaļai pievieno šādu pantu:

6.11. pants. Savstarpēja atzīšana

Slaukšanas robotu, kā minēts 1. panta 3. punkta i) apakšpunkta 4. punktā°, un GPS apkakli, kā minēts 1.3. panta i) apakšpunkta 5. punktā°, slaukšanas robotus un GPS apkakles, kas ir likumīgi ražoti vai tirgoti citā Eiropas Savienības dalībvalstī vai valstī, kura nav Eiropas Savienības dalībvalsts, bet ir parakstījusi Muitas savienības līgumu, vai kas ir likumīgi ražoti valstī, kura ir parakstījusi brīvās tirdzniecības zonas līgumu, kas ir saistošs Nīderlandei, un kas atbilst prasībām, kuras nodrošina aizsardzības līmeni, kas ir vismaz līdzvērtīgs valsts prasībām, uzskata par slaukšanas robotiem un GPS apkaklēm.

II pants

Šis dekrēts stājas spēkā 20.. gada 1. jūlijā/1. janvārī.

III pants

Šā dekrēta nosaukums ir: Dekrēts, ar ko aizliedz izmantot mājlopu elektrošoka ierīces lopkopībā.

Ar šo es dodu rīkojumu publicēt šo dekrētu un ar to saistītos paskaidrojumus oficiālajā vēstnesī.

Lauksaimniecības, zivsaimniecības, pārtikas nodrošinājuma un dabas ministrs,

Skaidrojumi

1. Ievads

Tādu ierīču izmantošana, ar kurām dzīvniekiem var ievadīt elektriskās strāvas triecienus (turpmāk – mājlopu elektrošoka ierīces), ir atļauta saskaņā ar Eiropas noteikumiem kautuvēs un dzīvnieku pārvadāšanas laikā (ieskaitot iekraušanu un izkraušanu). Šo ierīču izmantošanai ir ļoti specifiski nosacījumi, no kuriem saskaņā ar Eiropas noteikumiem būtu pēc iespējas jāizvairās. Tomēr praksē šķiet, ka, neraugoties uz šiem stingrajiem nosacījumiem, mājlopu elektrošoka ierīces regulāri netiek izmantotas pareizi. Šis dekrēts aizliedz lopkopībā izmantot mājlopu elektrošoka ierīces, ciktāl tas ir iespējams saskaņā ar Eiropas tiesisko regulējumu. Tas nozīmē, ka aizliegums attiecas uz lauksaimniecības dzīvnieku iekraušanu un izkraušanu pārvadāšanai, kas sākas un beidzas Nīderlandes teritorijā, un uz lauksaimniecības dzīvnieku pārvietošanu galvenajās saimniecībās. Šis aizliegums neattiecas uz kautuvēm, uz kurām attiecas cita ES regula, nevis transporta darbības vai primārās saimniecības.

2. Problēmas ar elektriskajām iekārtām lopkopībā

Mājlopu elektrošoka ierīču izmantošana ir pakļauta stingriem nosacījumiem Eiropas regulās. Pirmkārt, pēc iespējas jāizvairās no izmantošanas. Tos var izmantot arī tikai pieaugušiem liellopiem un pieaugušām cūkām, kas atsakās kustēties, un tikai ar nosacījumu, ka dzīvniekiem priekšā ir telpa, kur kustēties. Trieciens nedrīkst pārsniegt vienu sekundi, tam jābūt pietiekami atstatu, un to piemēro tikai pakaļkāju muskuļiem. Pat ja dzīvnieki nereaģē, triecienus nedrīkst atkārtot.

Mājlopu elektrošoka ierīču lietošana vienmēr izraisa dzīvnieka sāpju un stresa reakciju, pat ja to piemēro saskaņā ar īpašām noteikumu prasībām. Mājlopu pārvadātāju darbinieki un kautuvju darbinieki bieži uzskata elektrības izmantošanu par lietderīgu instrumentu, kas nodrošina ātrus rezultātus. Lai gan prakse liecina, ka alternatīvu, mazāk aversīvu metožu izmantošana dod tikpat labus vai pat labākus rezultātus, kā savā pētījumā "Cūku labturība kaušanas laikā" apraksta un iesaka arī Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde (EFSA)¹ 2020. gadā.

Problēma ir tāda, ka, lai gan Eiropas regulās ir skaidri noteikts, ka no šo ierīču izmantošanas ir jāizvairās un tās var izmantot tikai ļoti īpašā veidā, tajās nav skaidri aizliegta šāda izmantošana. NVWA novērojumi, slepenie attēli un nozares dalībnieku pieredze liecina, ka šāda ierīce, ja ar to rīkojas, tiek izmantota nolaidīgi un neatbilst Eiropas regulās paredzētajiem nosacījumiem.

Piemēram, dzīvnieku iekraušana un izkraušana galvenajās saimniecībās, savākšanas centros un kautuvēs bieži notiek laika trūkuma apstākļos. Vēlme pēc efektivitātes un ātruma noved pie dzīvnieku pakaļdzīšanās un pārmērīgas to ierīču izmantošanas, ar kurām dzīvniekiem var ievadīt elektriskās strāvas triecienus. Tas dzīvniekiem rada novēršamu stresu un sāpes. Īpaši, ja elektrošoka triecieni tiek piemēroti ķermeņa daļām, kas ir īpaši neaizsargātas, piemēram, galvai vai degunam. Pat bez minētā laika trūkuma šīs ierīces var izmantot nevēlamos veidos citos procesos un citos laikos ieraduma vai nolaidības dēļ. Plašsaziņas līdzekļos nonākušie nolaidīgas izmantošanas piemēri ir izraisījuši lielu pretestību sabiedrībā un politikā. Dzīvnieku labturība ir temats, kas gadu gaitā Nīderlandes pilsoņiem ir kļuvis arvien nozīmīgāks.² Parlamenta apakšpalātas spiediens ieviest aizliegumu izmantot mājlopu elektrošoka ierīces atspoguļo šo pieaugošo vēlmi uzlabot dzīvnieku labturību Nīderlandē.

3. Dekrēta mērķis un galvenās iezīmes

Darbības joma

¹"Welfare of pigs at slaughter" ("Cūku labturība kaušanas laikā"), 2020. gads, Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde. EFSA Journal, <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/6148>

² [Staat van het Dier 2024: beschouwingen en opinies over de verschuivende relatie tussen mens en dier in Nederland | Publicatie | Raad voor Dierenangelegenheden \(rda.nl\)](#); [Burgerperspectieven 2023 Extra verkiezingsbericht | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau \(scp.nl\)](#); [Burgerperspectieven 2020 | 2 | Monitor | Sociaal en Cultureel Planbureau \(scp.nl\)](#)

Aizliegums izmantot mājlopu elektrošoka ierīces attiecas uz dzīvnieku vadīšanu, kas tiek turēti uz komerciāliem pamatiem dzīvnieku izcelsmes produktu ražošanai. Saskaņā ar Dzīvnieku likumu tas principā attiecas uz visām dzīvnieku sugām, kas Dekrēta par dzīvnieku turētājiem II pielikumā ir apzīmētas kā produktīvie dzīvnieki (pamatojoties uz Dekrēta par dzīvnieku turētājiem 2.1. pantu saistībā ar Dzīvnieku likuma 2.3. panta 2. punktu). Lopkopības praksē elektrošoka ierīces galvenokārt izmanto cūkām un liellopiem, un tikai tad, ja tie ir jāiekrauj vagonā vai jāpārviesto stalla virzienā uz transporta vagonu. "Dzīvnieku vadīšana" ir jebkādas mājlopu elektrošoka ierīces izmantošana, kas paredzēta, lai piespiestu dzīvnieku kustēties noteiktā virzienā, piemēram, iekraujot vai izkraujot dzīvniekus pārvadāšanas kontekstā vai liekot tiem piecelties.

Atļauja tiesību aktos

Šis dekrēts ir balstīts uz Dzīvnieku likuma 2.1. panta 3. un 5. punktu. Saskaņā ar šī panta 1. punktu ir aizliegts radīt dzīvniekam sāpes vai ievainojumus bez pamatota mērķa vai pārsniedzot to, kas ir pieļaujams, lai sasniegtu šādu mērķi, vai kaitēt dzīvnieka veselībai vai labsajūtai. Šā panta 2. punktā ir ietvertas vairākas aizliegtas darbības, kas jebkurā gadījumā ir pieskaitāmas pie 1. punktā minētajām aizliegtajām darbībām. Panta 3. punktā saistībā ar 5. punktu ir paredzēta iespēja ar vispārēju administratīvu rīkojumu par aizliegtu rīcību noteikt tādu priekšmetu izmantošanu, kas var radīt sāpes vai ievainojumus dzīvniekiem, vai var kaitēt veselībai vai labjutībai.

Mērķis un saturs

Aizliegtā rīcība ietver mājlopu elektrošoka ierīču izmantošanu. Aizliegums neattiecas uz iekārtām, kas nespēj izstarot strāvu un rada tikai tādus signālus kā troksnis un vibrācija, vai darbojas kā GPS uztvērējs.

Ir aizliegts izmantot mājlopu elektrošoka ierīces, ja tās izmanto dzīvnieku vadīšanai. Braukšana ir jāinterpretē plaši. Tas attiecas ne tikai uz dzīvnieku, kas jau ir kustībā, neatkarīgi no tā, vai tas ātrāk pārvietojas (atšķirīgā) virzienā, bet arī uz dzīvnieku piespiešanu, kas atrodas miera stāvoklī, pārvietoties (piemēram, piecelties). Lietojumi ar elektriskajiem stimuliem dzīvnieku turēšanai noteiktā teritorijā (vai ārpus tās), piemēram, žogi, nevada dzīvniekus, un tāpēc šis aizliegums uz tiem neattiecas.

Aizliegums, kas attiecas tikai uz ražošanai turētiem dzīvniekiem

Aizliegums attiecas tikai uz dzīvniekiem, kurus tur dzīvnieku izcelsmes produktu ražošanai. Tie ir dzīvnieki, kas noteikti saskaņā ar Dzīvnieku likuma 2.3. panta 1. punktu, Dekrēta par dzīvnieku turētājiem II pielikumā. Aizliegums attiecas uz šo dzīvnieku turēšanu uzņēmējdarbības kontekstā, kas nozīmē situāciju, kurā šāda turēšana notiek uzņēmējdarbības gaitā. Elektrisko šoku ierīču izmantošana lolojumdzīvnieku suņiem nesen³ ir aizliegta.

Izņēmumi

Ieviešamajam aizliegumam ir paredzēti vairāki izņēmumi.

Izmantošana kautuvēs

Mājlopu elektrošoka ierīces drīkst izmantot kautuvēs, lai gan tikai tiktāl, ciktāl ir izpildītas Regulā (EK) Nr. 1099/2009 noteiktās prasības attiecībā uz mājlopu elektrošoka ierīču izmantošanu. Valsts likumdevējs nevar aizliegt to, ko regula atļauj. Skatīt arī 3.3.2. iedaļu. Tomēr ir iniciatīvas no pašas kautuvju nozares, kurās ir veiksmīgi izbeigta mājlopu elektrošoka ierīču izmantošana. Turklāt 90 lielākajām un vidējām kautuvēm, papildus NVWA uzraudzībai, ir arī brīvprātīga videonovērošana. Šis uzraudzības spiediens apvienojumā ar jauninājumiem, kas jau ir noveduši pie liellopu elektropamudinājuma pakāpeniskas pārtraukšanas kautuvēs, nozīmē, ka aizlieguma steidzamība kautuvēs ir mazāk nozīmīga.

Izmantošana iekraušanai un izkraušanai starptautiskajā transportā

Elektriskos lauksaimniecības dzīvnieku transportlīdzekļus var izmantot starptautisko pārvadājumu iekraušanai un izkraušanai, bet tikai tiktāl, ciktāl ir izpildītas Regulā (EK) Nr. 1/2005 noteiktās prasības attiecībā uz elektrisko lauksaimniecības dzīvnieku

³ 2021. gada Likumu un dekrētu biļetens, 361, 6. lpp.

transportlīdzekļu izmantošanu. Valsts likumdevējs nevar aizliegt to, ko atļauj regula. Skatīt arī 3.3.1. iedaļu.

Veterināro procedūru profesionāla veikšana

Veterinārajās operācijās var būt nepieciešams izmantot mājlopu elektrošoka ierīci. Pamatojoties uz Dzīvnieku likuma 2.9. panta 1. punktu, veterināro darbību var veikt tikai personas, kas ir pilnvarotas to darīt. Tie ir veterinārārsti un citas personas, kas ir reģistrētas veterinārmedicīnas reģistrā (sk. arī Dzīvnieku likuma 4.1. panta 1. punktu un 4.3. panta 1. punktu). Veterinārās procedūras ietvaros var būt nepieciešams vadīt attiecīgo dzīvnieku, izmantojot mājlopu elektrošoka ierīci. Šādā gadījumā aizliegums nav piemērojams ar nosacījumu, ka veterinārā darbība tiek veikta profesionāli un ka ir nepieciešams izmantot mājlopu elektrošoka ierīci. Praksē tas attiecas tikai uz noteiktām darbībām, kuras var veikt tikai veterinārārsti (piemēram, diagnozes noteikšana). Pārējās reģistrā iekļautās personas (piemēram, veterinārārsta palīgi vai veterinārās vecmātes) neveic veterinārās darbības, kurās jāizmanto mājlopu elektrošoka ierīces; tādēļ izņēmums uz tiem neattiecas. Ja konkrētajā situācijā ir pamatoti pieejama alternatīva un mazāk uzmācīga metode, tā būtu jāizmanto. Tas liecina par to, cik svarīgi ir atturēties no šādu iekārtu izmantošanas pat veterināro procedūru gadījumā. Tomēr veterinārajā praksē var būt nepieciešams izmantot mājlopu elektrošoka ierīces, lai vadītu dzīvnieku, galvenokārt liellopus vai cūkas, jo tas ir jāpārvieta savā labā, bet to nedara pēc tam, kad dzīvnieks ir mudināts pārvietoties ar citiem līdzekļiem. Veterinārajā praksē mājlopu elektrošoka ierīces var izmantot arī situācijās, kas nav saistītas ar dzīvnieku dzinumu. Lai gan šis īpašais aizliegums neattiecas uz šīm situācijām, Dzīvnieku likuma 2.1. panta 1. punkts ir jāievēro, to neskarot.

Lietošana ar slaukšanas robotiem un virtuālo ganīšanu

Ir zināmi pielietojumi, kas nodrošina vieglu strāvas stimulu, kas dzīvniekam ir ļoti paredzams, lai vadītu dzīvnieku. Dzīvniekam tiek dota iespēja iemācīties izvairīties no šī stimula, un tas var uzzināt, ka elektriskais stimulants tiek atbrīvots pēc noteikta laika. Šis nošķirums ir būtisks, jo tam nav negatīvas ietekmes uz dzīvnieku labturību.

Izmantojumi tam ir slaukšanas robots un virtuālā ganīšana. Slaukšanas robots ir mašīna, kurā govs var ieiet, lai tiktu slaukta. Ja dzīvnieks pēc slaukšanas paliek stāvēt pārāk ilgi un nereaģē uz atvērtajām durvīm, pēc noteikta laika sekos automatizēts gaismas strāvas stimulants, lai pārvietotu dzīvnieku un tādējādi dotu iespēju citam dzīvniekam iekļūt ierīcē. Tā kā tas ir elektrisks stimulants, kas tiek dots prognozējami (pēc noteikta laika) pēc vizuāla signāla (atvērtas durvis), šim lietojumam ir izņēmums.

Iepriekš minētā izņēmuma pamatojums attiecas arī uz elektrisko stimulu izmantošanu GPS apkaklēm, lai turētu dzīvniekus praktiski noteiktā žoga (virtuālā žoga) iekšpusē (vai ārpusē). Šajā pirmajā piemērā dzīvnieki netiek dzīti, tāpēc aizliegums uz to neattiecas. Tomēr šo virtuālo tehniku ar GPS apkaklēm var izmantot arī, lai vadītu dzīvniekus virtuāli noteiktā virzienā (virtuālā ganīšana). Šīs virtuālās piedziņas laikā apkakles izstaro signālu ar pozitīvām asociācijām, kad dzīvnieks pārvietojas pareizajā virzienā, bet skaņas signālu, kad dzīvnieks pārvietojas nepareizā virzienā. Ja dzīvnieks pēc skaņas dzirdēšanas nepielāgo savu virzienu, skaņa pastiprināsies, un pēc kāda laika apkakle dos nelielu elektriskās strāvas triecienu.

Ja nākotnē būs lietojumi, kas līdzīgu iemeslu dēļ izmanto arī elektroenerģijas pārsprieguma signālus dzīvniekiem lopkopībā, var apsvērt, vai ir vēlams arī izņēmums. Pēc tam Dekrētā par dzīvnieku turētājiem 1.3. panta i) apakšpunktam, iespējams, var pievienot izņēmumu. Turklāt var iesniegt arī pieteikumu par atbrīvojumu vai atkāpi, pamatojoties uz Dzīvnieku likuma 10.1. pantu. Izvērtējot šādu pieteikumu, būs jāapsver, vai dzīvnieka labturības intereses neizslēdz atbrīvojumu vai atkāpi.

Savstarpēja atzišana (6.11. pants)

Direktīvas 1.3. panta i) apakšpunktā ir noteiktas tehniskās prasības slaukšanas robotiem un GPS apkaklēm. Prasību mērķis nav īstenot saistošos ES tiesību aktus. No 5.28. norādījuma izriet, ka tādēļ būtu jāiekļauj savstarpējas atzišanas klauzula. Tas nozīmē, ka slaukšanas roboti un GPS apkakles, kas ražoti vai laisti tirgū ārpus Nīderlandes, tiek pielīdzināti slaukšanas robotam vai GPS apkaklei, kā minēts šajā dekrētā, un tāpēc tos var izmantot, ja tie:

ir likumīgi ražoti vai tirgoti citā Eiropas Savienības dalībvalstī vai valstī, kas nav Eiropas Savienības dalībvalsts, bet ir muitas savienības nolīguma puse, vai ja tie ir likumīgi ražoti valstī, kura ir Nīderlandei saistoša brīvās tirdzniecības zonas nolīguma puse, un atbilst prasībām, ar kurām nodrošina tādu aizsardzības līmeni, kas ir vismaz līdzvērtīgs līmenim, kāds paredzēts valsts prasībās.

3.3 Saistība ar augstāka juridiskā spēka tiesību aktiem

3.3.1 Regula (EK) Nr. 1/2005 par dzīvnieku aizsardzību pārvadāšanas un ar to saistīto darbību laikā (Transporta regula)

Transporta regula neizslēdz tādu ierīču izmantošanu, kas dzīvniekiem izraisa elektriskās strāvas triecienus, bet norāda, ka no tā būtu pēc iespējas jāizvairās, un izvirza nosacījumus to izmantošanai, proti, ka šādas ierīces *jebkurā gadījumā izmanto tikai pieaugušiem liellopiem un pieaugušām cūkām, kas atsakās kustēties, un tikai ar nosacījumu, ka dzīvniekiem priekšā ir telpa, kur kustēties. Trieciens nedrīkst pārsniegt vienu sekundi, tam jābūt pietiekami atstatu, un to piemēro tikai pakāpkāju muskuļiem. Ja dzīvnieki nereaģē, triecienus nedrīkst radīt atkārtoti.*" (1. pielikuma III nodaļas 1.9. punkts).

Tomēr regula neaizliedz stingrākus valsts pasākumus dzīvnieku labturības uzlabošanai tādu pārvadājumu laikā, kas pilnībā notiek dalībvalsts teritorijā, vai jūras pārvadājumu laikā, kas tiek veikti no attiecīgās dalībvalsts teritorijas (1. panta 3. punkts).

Svarīgi ir arī atzīmēt, ka regulā kā vispārējs nosacījums dzīvnieku pārvadāšanai ir noteikts aizliegums pārvadāt vai likt pārvadāt dzīvniekus tā, ka tas var radīt ievainojumus vai nevajadzīgas ciešanas dzīvniekiem (3. pants). Ar transportu regulā nozīmē: dzīvnieku pārvietošanu ar vienu vai vairākiem transportlīdzekļiem un ar to saistītām darbībām, piemēram, iekraušanu, izkraušanu, pārkraušanu un atpūtu, līdz visi dzīvnieki ir izkrauti galamērķa vietā (2. pants).

Regula ļauj, kā aprakstīts iepriekš, noteikt stingrākas valsts prasības attiecībā uz dzīvnieku pārvadāšanu valsts pārvadājumos. Ieteikumā Eiropas Parlaments arī aicināja dalībvalstis pieņemt stingrākus valsts pasākumus, lai uzlabotu dzīvnieku labturību pārvadāšanas laikā⁴.

Izpilde attiecībā uz Pārvadāšanas regulas pārkāpumiem ir iespējama, pamatojoties uz Dzīvnieku likuma 6.2 pantu apvienojumā ar Dzīvnieku turētāju regulas 4.8. pantu un Izpildes regulas pielikumu, kā arī citiem Dzīvnieku likuma jautājumiem.

3.3.2 Regula (EK) Nr. 1099/2009 par dzīvnieku aizsardzību nonāvēšanas laikā

Šī regula neizslēdz tādu ierīču izmantošanu, kas dzīvniekiem izraisa elektriskās strāvas triecienus, taču norāda, ka no tā *pēc iespējas jāizvairās* un paredz nosacījumus to izmantošanai, proti, ka šīs ierīces *jebkurā gadījumā izmanto tikai pieaugušiem liellopiem un pieaugušām cūkām, kas atsakās kustēties, un tikai ar nosacījumu, ka dzīvniekiem priekšā ir telpa, kur kustēties. Trieciens nedrīkst pārsniegt vienu sekundi, tam jābūt pietiekami atstatu, un to piemēro tikai pakāpkāju muskuļiem. Ja dzīvnieki nereaģē, triecienus nedrīkst radīt atkārtoti.*" Tas izriet no III pielikuma 1.9. punkta.

Turklāt regulā kā vispārējs nosacījums ir noteikts, ka, nonāvējot dzīvniekus un veicot ar tiem saistītas darbības, ir jārūpējas par to, lai dzīvniekiem nerastos sāpes, mokas vai ciešanas, no kurām var izvairīties (3. panta 1. punkts).

Atšķirībā no Transporta regulas, šī regula atstāj ļoti ierobežotu darbības jomu stingrākiem valsts noteikumiem, proti, tikai trijās īpaši norādītās situācijās (26. panta 2. punkts),⁵ ko

⁴ Eiropas Parlamenta 2022. gada 20. janvāra ieteikums Padomei un Komisijai pēc izmeklēšanas par iespējamiem pārkāpumiem vai administratīvām kļūmēm Savienības tiesību aktu piemērošanā attiecībā uz dzīvnieku aizsardzību pārvadāšanas laikā Savienībā un ārpus tās (2021/2736(RSP)) (2022/C 336/04)

⁵ Tie attiecas uz: dzīvnieku nonāvēšanu ārpus kautuves, saimniecībā audzētu medījamo dzīvnieku kaušanu, kaušanu ar metodēm, kas vajadzīgas reliģiskiem rituāliem.

nevar izmantot šajā situācijā. Tas nozīmē, ka elektrisko lauksaimniecības dzīvnieku transportlīdzekļu izmantošanu nevar aizliegt valsts līmenī, ja to piemēro saskaņā ar regulā noteiktajiem regulējumiem un nosacījumiem. Regulas pārkāpumu var izpildīt, pamatojoties uz Dzīvnieku likuma 6.2. pantu kopā ar Dzīvnieku turētāju regulas 5.8. pantu un Izpildes regulas pielikumu, kā arī citiem Dzīvnieku likuma jautājumiem.

3.3.3 Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Regula (ES) 2018/848 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 834/2007

Attiecībā uz bioloģisko ražošanu uz dzīvnieku pārvadāšanu jau attiecas aizliegums izmantot *jebkādas elektriskas vai citus sāpīgus piespiedu līdzekļus dzīvnieku iekraušanas un izkraušanas laikā*. Tas izriet no Regulas (ES) 2018/848 II pielikuma II daļas 1.7.11. punkta.

3.3.4 Dzīvnieku labturības pamatnostādnes

Lauksaimniecības dzīvnieku turēšanai ir vairākas vadlīnijas,⁶ ar ko nosaka minimālās prasības lauksaimniecības dzīvnieku turēšanai. Šīs pamatnostādnes nereglamentē mājlopu elektrošoka ierīču izmantošanu, un tās ir ieviestas Dzīvnieku turētāju dekrētā.

4. Valsts tiesību akti

Aizliegums ir noteikts Dzīvnieku turētāju dekrēta 1.3. pantā. Saskaņā ar Dzīvnieku likuma 2.1. panta 3. un 5. punktu šis pants apzīmē uzvedību, kas jebkurā gadījumā kvalificējama kā vardarbība pret dzīvniekiem (Dzīvnieku likuma 2.1. panta 1. punkts).

Lai izstrādātu pašreizējo aizliegumu, tika izmantots Dekrēta par dzīvnieku turētājiem 1.3. panta sākotnējais teksts, jo tajā jau bija ietverts līdzīgs aizliegums (2018. gada Likumu un dekrētu biļetens, 146), proti: aizliegums izmantot aprīkojumu, kas ar elektrošoku, elektromagnētiskiem signāliem vai starojumu var dzīvniekam radīt sāpes. Šim aizliegumam bija daži izņēmumi. Tomēr šis aizliegums nekad nav stājies spēkā kā tāds. 2021. gadā tas tika aizstāts ar īpašu aizliegumu izmantot elektrošoka ierīces suņiem (2021. gada Likumu un dekrētu biļetens, 361). Šā aizlieguma īpašā konteksta dēļ ir izvēlēts termins “mājlopu elektrošoka ierīce”.

Ar šo grozījumu papildus spēkā esošajam aizliegumam izmantot elektrošoka ierīces suņiem ievieš aizliegumu izmantot mājlopu elektrošoka ierīces dzīvniekiem, kas tiek turēti komerciālos nolūkos dzīvnieku izcelsmes produktu ražošanai.

Leroču un munīcijas noteikumi

Leroču un munīcijas regulā cita starpā ir paredzēts atbrīvojums attiecībā uz: *tādu priekšmetu glabāšanu un nēsāšanu, kas var padarīt personas neaizsargātas vai radīt elektrošoka izraisītas sāpes personām, kuras profesionāli nodarbojas ar lopkopību, mājlopu pārvadāšanu vai ārstēšanu*. Šis atbrīvojums attiecībā uz šāda priekšmeta nēsāšanu ir piemērojams tikai tad, kad minētās darbības faktiski notiek. (21. pants). Šajā dekrētā noteiktais aizliegums izmantot mājlopu elektrošoka ierīces neizslēdz šo noteikumu, jo tas attiecas uz mājlopu elektrošoka ierīču *izmantošanu*, bet leroču un munīcijas regulās - uz *'valdījumu un nēsāšanu'*. Turklāt leroču un munīcijas regula ne vienmēr aptver tos pašus jautājumus. Tāpēc šajā dekrētā noteiktais aizliegums un atbrīvojums no leroču un munīcijas regulas var pastāvēt līdzās.

5. Dzīvnieka patstāvīgā vērtība

Dzīvnieku likuma 1.3. pantā ir noteikta dzīvnieka iekšējās vērtības atzīšana. No šī panta 2. punkta izriet, ka, paredzot noteikumus ar Dzīvnieku likumu vai saskaņā ar to un pieņemot lēmumus, pamatojoties uz šiem noteikumiem, pilnībā tiek ņemta vērā šo noteikumu vai lēmumu ietekme uz dzīvnieka patieso vērtību, neskarot citas likumīgās intereses. Jebkurā gadījumā nodrošina, ka dzīvnieku integritātes vai labturības pārkāpums tiek novērsts vairāk, nekā tas ir pamatoti nepieciešams, un ka tiek nodrošināta aprūpe, kas dzīvniekiem ir pamatoti nepieciešama. Šajā punktā aprūpe, kas dzīvniekiem ir pamatoti nepieciešama,

⁶ Šajā kontekstā īpaši nozīmīgi ir šādi aspekti: Padomes 1998. gada 20. jūlija Direktīva 98/58/EK par lauksaimniecībā turētu dzīvnieku aizsardzību un Padomes 2008. gada 18. decembra Direktīva 2008/120/EK, ar ko nosaka minimālos standartus cūku aizsardzībai.

jebkurā gadījumā ietver to, ka dzīvniekiem, ciktāl to var pamatoti pieprasīt, cita starpā tiek sniegtas garantijas par labu veselību un sāpju novēršanu (1.3. panta 3. punkts). Šis dekrēts nosaka, ka vairs nav pieļaujams dzīvnieku lopkopības nozarē dzīt ar strāvas triecienu, un tāpēc tas ir aizliegts.

6. Paziņojums

Tā kā dekrētā ir ietvertas tehniskās prasības, lēmums tika paziņots Eiropas Komisijai saskaņā ar Direktīvu (ES) 2015/1535.

PM paziņošanas rezultāts.

7. Izpildes nodrošināšana

Par uzraudzību attiecībā uz to, kā tiek ievērots aizliegums izmantot mājlopu elektrošoka ierīces, ir atbildīgas personas, kas šim nolūkam norīkotas saskaņā ar likuma 8.1. pantu. Tas attiecas uz uzraudzību, ko veic saskaņā ar administratīvajām tiesībām. Lai izpildītu noteikumus, var piemērot administratīvas izpildes rīkojumu un administratīva soda rīkojumu (Dzīvnieku likuma 8.5. pants saistībā ar Vispārējā administratīvo tiesību likuma 5:32 panta 1. punktu).

Arī rīcība, kas ir pretrunā aizliegumam izmantot mājlopu elektrošoka ierīces, ir noziedzīgs nodarījums (Dzīvnieku likuma 2.1. panta 1. un 3. punkts saistībā ar Dzīvnieku likuma 8.11. panta 1. punktu), kas ļauj veikt kriminālvajāšanu.

8. Regulatīvais spiediens/agronovērtējums

Ar šo dekrētu ievieš aizliegumu. Ieinteresētajām personām nav jāveic nekādas darbības, lai ievērotu šo aizliegumu. Šis dekrēts ir iesniegts Konsultatīvajai padomei regulatīvā sloga pārskatīšanai (ATR) atzinuma saņemšanai un ir oficiāli slēgts.

Rīkojuma projekts Padomē tika apspriests arī ar nozari tā dēvēto agrotestu laikā. 2023. gada rudenī notika paneldiskusijas ar primārajiem uzņēmumiem, pārvadātājiem un kautuvēm. Sesiju laikā tika skaidrots priekšlikums, uzņēmēji varēja uzdot jautājumus, kā arī tika apspriestas iespējamās alternatīvas mājlopu elektrošoka ierīču izmantošanai. Paneldiskusijas kritiski vērtē priekšlikumu un ir paidušas bažas par to, jo uzskata, ka nozare kopumā nav gatava šim aizliegumam. Paneldiskusijās arī atklājās, ka praksē izmanto dažāda veida mājlopu elektrošoka ierīces ar atšķirīgu jaudas līmeni un ka tiek aktīvi pārbaudīta ietekme uz dzīvnieku labturību pie zemākas jaudas.

Pēc šīm diskusijām ar uzaicinājumu tika apmeklēta zemsprieguma pārsprieguma iekārtu demonstrācija, un šis iespējamais izņēmums tika pētīts sīkāk. Iespējamais izņēmums attiecībā uz zemsprieguma iekārtām nebija daļa no veiktā HUF testa (sk. 10. iedaļu). NVWA uzskata, ka šis izņēmums sākotnēji nešķiet efektīvs, lai palielinātu izpildāmību, bet jauna HUF ieviešana ir nepieciešama, lai varētu pilnībā novērtēt ietekmi.

Ņemot vērā palātas politisko vēlmi panākt pilnīgu aizliegumu, tika nolemts aizliegumā neiekļaut zemsprieguma iekārtas kā izņēmumu.

9. Apspriešana

Par šā dekrēta projektu no 2023. gada 13. jūnija līdz 2023. gada 15. augustam notika apspriešanās internetā. Šajā laikposmā ikvienam bija iespēja sniegt komentārus par projektu. Tika saņemtas 55 publiskas atbildes un 13 anonīmas atbildes. Vairākas atbildes tika saņemtas arī no tādām nozares organizācijām kā SAVEETRA (Kooperatīvie lopkopības pārvadātāji), transporta un loģistikas apakštirgus, NVO, savākšanas centru operatoriem, lopkopjiem un pārvadātājiem. Ne mazāk kā 27 respondenti izmanto vienu un to pašu veidlapu no V&L NL (Vee & Logistiek Nederland). 24 atbildes sastāv no individuāliem vēstījumiem no ieinteresētajām personām, kuras katra savā veidā ir iesaistītas lopkopības nozarē. Piecas no šīm atbildēm ir uzrakstījuši liellopu pārvadātāji, viens respondents strādā kautuvē un viens – primārajā lopkopības saimniecībā. Pārējām 17 atbildēm nav skaidrs, kam tās pieder. Pārējos galvenokārt veido citas nozares partijas, NVO un fondi, kas aizstāv lauksaimniecības dzīvnieku intereses.

Atbildes bija atšķirīgas. Aizlieguma atbalstītāji apgalvo, ka mājlopu elektrošoka ierīces visos gadījumos dzīvniekiem rada sāpes un stresu. Aizlieguma pretinieki uzskata, ka mājlopu elektrošoka ierīce ir galējais līdzeklis, lai efektīvi pārvietotu "negribīgus" dzīvniekus un nodrošinātu savu darbinieku drošību.

Apspriešanās internetā saņemtās atbildes neradīja būtiskas izmaiņas aizliegumā.

10. Ieviešanas un īstenošanas pārbaude

NVWA ir veikusi izpildes, iespējamības un krāpšanas novēršanas pārbaudi (HUF tests). NVWA ir secinājusi, ka rīkojuma projekta izpildāmība Padomē ir ierobežota, jo vienīgais veids, kā īstenot aizliegumu izmantot mājlopu elektrošoka ierīces, ir notvert likumpārkāpējus notikuma vietā. Tāpēc aizliegums nav izpildāmāks par pašreizējo situāciju, kad NVWA īsteno Pārvadāšanas regulas noteikumus. NVWA nav klāt iekraušanas laikā iekšzemes pārvadājumos un ne vienmēr atrodas primārajā uzņēmumā vai izkraušanas laikā. Turklāt NVWA atbalsta politiskā noteikuma nozīmīgumu attiecībā uz izņēmumu par mājlopu elektrošoka ierīču izmantošanu kautuvēs, bet, tā kā šāda noteikuma nav, rīkojuma projekts Padomē šajā jautājumā vēl nav izpildāms. Izmaiņas, kas veiktas pēc iepriekšējās procedūras (sk. tālāk 11. iedaļu), ir oficiāli apspriestas ar NVWA, un šo izmaiņu skaidrojums arī ir sagatavots, pamatojoties uz NVWA piezīmēm par šo jautājumu.

11. Sākotnējā pārbaude

Šis dekrēts ir balstīts uz Dzīvnieku likuma 2.1. panta 3. un 5. punktu un 2.2. panta 10. punktu. Pamatojoties uz šiem diviem apsvērumiem, piemēro Dzīvnieku likuma 10.10. panta 1. punktā paredzēto iepriekšējās apstiprināšanas procedūru. No 2024. gada 5. novembra līdz 5. decembrim šā dekrēta projekts tika iesniegts abām Valsts ģenerālštāba palātām. Iepriekšējās procedūras rezultātā ir veikti daži pielāgojumi. Atbildot uz rakstiskās apspriešanās jautājumiem⁷ ar Pārstāvju palātu, ir norādīts, ka paskaidrojuma rakstā tiks sniegts skaidrojums par to, ka žogi nav aizliegti, un ka lēmuma projektā kā izņēmumi tiks pievienoti slaukšanas robots un "virtuālā ganīšana" (skatīt 3. iedaļu "Mērķis un saturs" un "Izņēmumi").

12. Stāšanās spēkā

Aizliegumam stājoties spēkā, jāievēro noteiktie Padomes rīkojumu maiņas datumi, proti, 1. janvāris vai 1. jūlijs.

Lauksaimniecības, zivsaimniecības, pārtikas nodrošinājuma un dabas ministrs,

⁷ Parlamenta dokumenti II 2024/25, 28286, Nr. 1361.